

αἱ ὀνομαζόμενοι ~~κατα~~ διλεκτικοὶ συλλογισμοὶ δὲν πρέπει ν' ἀφε-
θῶσι παντάπασιν.

ΣΚΒ'. Ἐκθετικοὶ ἢ ἀτομικοὶ συλλογισμοὶ εἶναι, τῶν ὁποίων καὶ αἱ προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα εὐρίθονται εἰς ἀτομικοὺς ἢ προσωπικοὺς ὅρους· τοιοῦτος εἶναι ὁ ἐφεξῆς τοῦ πρώτου σχήματος.

Ὁ Πατήρ τοῦ Ἀριστοτέλους ἦτο Ἴατρος,

Νικόμαχος ἦτο πατήρ τοῦ Ἀριστοτέλους

ἀρα ὁ Νικόμαχος ἦτο Ἴατρος.

Ἴδω, εἴαν καὶ ὁ μέσος ὅρος εἶναι μερικὸς, ὅμως πάντοτε σημαίνει τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον· καὶ δὲν ἀθετεῖται ὁ Κανὼν (ΣΠΕ', καν. β').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Ἐνθυμήματος καὶ Σωρείτου.

ΣΚΓ'.

Οἱ μὲν ἐκτεθέυτες συλλογισμοὶ ὀνομάζονται μεθοδικοὶ καὶ ὀρθοί, ὡς φυλάττοντες τὴν ὁμοίαν εἰς αὐτοὺς ἀπέδωκαν οἱ Διαλεκτικοὶ τάξιν· οἱ δὲ μὴ φυλάττοντες τὴν τάξιν ταύτην ὀνομάζονται ἀμέθοδοι καὶ ἀνόρθοι, οἵτινες δὲν εἶναι ὀλιγωτέρας χρήσεως εἰς τοὺς φιλοσόφους, εἴαν μόνον ἀληθεύωσι· φαίνονται δὲ μάλις ἀχληρὸν καὶ μεираκιῶδες νὰ ἐπιτηδεύητις τοὺς συλλογισμοὺς του, χωρὶς ἀνάγκης, κατὰ

τὰ ἀποδοθέντα σχήματα. Τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ ἄμεσοι συλλογισμοὶ (P11Δ' κτ.) καὶ πᾶς ὅστις δὲν φυλάττει τὴν εἰρημίνην, ὡς εἶπαμεν, τάξιν, καὶ ὅς τις περιέχει τὸ συμπέρασμα, μηδὲ δεικνύων ἄλλος συλλογισμοῦ σχῆμα. π. χ. Ἄμελής ὢν, θέλεις τεράθην, ὅσα ἀγαθὰ προξενεῖ εἰς ἄλλους ἢ ἐπιμέλεια. Ἄλλ' ὑπὲρ πάντα, τοὺς τοιοῦτους χρησιμώτατοι εἶναι τὸ ἐνθύμημα καὶ ὁ Σημείωσις.

Σηλδ'. Ἐπιποροῦμεν δὲ νὰ θεωρησομεν τὸ ἐνθύμημα ἀπὸ τοῦ εἶδους, ἤγουν τῆς τοιαύτης διατάξεως τῶν προτάσεων, καὶ τῆς ὕλης, ἤγουν αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν συλλογιστικῶν μέσων.

Σηκ'. Κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον θεωρούμενον τὸ ἐνθύμημα εἶναι συλλογισμὸς ἀτελής, κατὰ μίαν ἐλλείπουσαν προτάσιν, ἡποία ἂν τῆχῃ σαφῆς, καὶ δυναμίνῃ ὡς παραλείπεται εἰς τὸν νοῦν μας· διὰ τὸ εἰσοῖον καὶ ὠνομήσθη Ἐνθύμημα, διότι ἐν θυμῷ, ἤγουν ἐν τῷ νοῦ, ἀφίνεται μία τις ἀπὸ τὰς προτάσεις.

Ἐνδοξαμονίας πρόξενον ἢ ἀρετῆ·

Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴν ἐπιμελιώμεθα·

Αἱ ἐπιεῖμαι εἶναι φωτιστικαὶ τοῦ νοῦς·

λοιπὸν καὶ ἡ γεωμετρία.

Σηδ'. Ποία δὲ πρέπει νὰ ἀφίνεται, φανερὸν εἶναι ὅτι μᾶς διδάσκει ἡ φύσις τῶν πραγμάτων· διότι ἡ φανερωτέρα πάντοτε κρίνεται περιττή· ἀπὸ τὰ ὅσα παραδείγματα ἡμᾶς τὸ πρῶτον ἀφῆκε τὴν μετρίαν· τὸ δὲ δευτέρου τὴν ἐλάσσονα, καθὼς, ἐάν τις συμπληρώσῃ τοὺς συλλογισμοὺς, καταλαμύσει φανερώτερα· χρήσιμος δὲ γίνεται ὁ συλλογισμὸς οὕτως καὶ εἰς τοὺς φιλοσόφους, ὅταν ζητῶσι τὴν βραχυλογίαν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ρήτορας διω-

κουτας και τὸ καλὸν τοῦ λόγου, και πολλάκις ἐμπροδίζο-
 μένους ἀπὸ τῆν ῥύμην τῆς ἐρμηθείας νὰ συλλογίζωνται
 μεθοδικῶς.

ΣΚΖ'. Κατὰ δὲ τὸν δεῦτερον τρόπον, ἤγουν ὡς ἐκ
 τῆς ὕλης (ΣΚΔ') θεωροῦντες ἄλλοι τὸ ἐνθύμημα ὀρίζου-
 σε „συλλογισμὸν ἐξ εἰκότων και σημείων κατασκευάζοντα
 τὸ ζητούμενον.

ΣΚΗ'. Εἰκότα μὲν εἶναι προτάσεις, τῶν ὁποίων
 ἡ ἔννοια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀληθεύει· ψεύδεται δὲ κάπο-
 το· π. χ. ὁ ἐνεργετούμενος μνημονεύει τὴν χάριν. „Δίς
 ἐξαμαρτεῖν ταυτὸν οὐκ ὀνδρὺς σοφοῦ“ Οἱ υἱοὶ τιμῶσι τοὺς
 γουεῖς· Οἱ νέοι εὐλασθοῦνται τοὺς πρεσβυτέρους· οἱ λόγιοι
 εἶναι πρῶσι και φιλάνθρωποι· ὁ κυβερνήτης διασώζει τὸ
 πλοῖον· ὁ ἱατρός θεραπεύει τὸν πάσχοντα κτλ.

ΣΚΘ'. Σημεῖα δὲ, προτάσεις παρισάνουσαι τὴν αὐ-
 τῶν πρὸς τὰ σημαινόμενα σχέσιν. Ἀπὸ δὲ τὰ σημεῖα, τι-
 νὰ μὲν εἶναι μερικώτερα παρὰ τὰ σημαινόμενα, π. χ. Ὁ
 καπνὸς τοῦ πυρός· τινὰ δὲ γενικώτερα, οἶον, ἡ πυρσιεία-
 σις τοῦ πυρετοῦ, και τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς· ἄλλα δὲ
 εἶναι τῆς ἴσης ἐκτάσεως· οἶον τὸ γάλα τῆς συλλήψεως,
 και ἡ ἀναπνοὴ τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται και τ β κ-
 μήρια (α).

ΣΛ'. Ἀπὸ τὰ εἰκότα λοιπὸν και τὰ σημεῖα συνιστῶν-
 ται ἐνθυμηματικοὶ συλλογισμοὶ οἱ ἐφεξῆς·

ἐξ εἰκότων

Ὁ διδάσκαλος σοφίζει·
 ἔστι δὲ διδάσκαλός τις·
 ἄρα σοφίζει·

Ὅστις ἔπαθεν, ἔμαθε·
 ἔπαθε δὲ·
 ἄρα και ἔμαθε.

(α) Ἄριστοτ. Ῥητορ. Βιβ. Α'. κεφ. Κ'.

ΣΛΑ'. Ἀπὸ δὲ σημείων, μερικῶν μὲν ὄντων, ὅταν ὑπόκειται τὸ σημεῖον, εἰς τὴν τοῦτου θέσει ἐπιτεταται καταφατικῶς τὸ σημαζόμενον· διότι τὰ μερικὰ συνεισάγουσι τὰ καθόλου (ὅ), π. χ.

Ὅς τις χορεύει, χαίρει.

χορεύει δέ· ἄρα χαίρει.

ἀνάπαλιον ἔμμεν ὄχι· εἴπερ δὲν εἶναι ἀνάγκη ὁ χαίρων νὰ χορεύῃ πάντοτε. Ἀποφατικῶς δὲ, εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ σημειομένου ἀκολουθεῖ καὶ ἡ τοῦ σημείου· π. χ.

Ἀλλὰ δὲν χαίρει· ὅρα δὲν χορεύει.

ἀνάπαλιον ἔμμεν ὄχι· διότι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον ὁ μὴ χορεύων μηδὲ νὰ χαίρῃ.

ΣΛΒ'. Ἀπὸ δὲ γενικωτέρου σημείου, ὅταν κατηγορηθῆται τὸ σημεῖον, εἰς τὴν θέσιν τοῦ σημειομένου, ὡς μερικωτέρου, συνάγεται καὶ ἡ τοῦ σημείου· π. χ.

Ὁ πυρέσσων πνευστῶ.

Πυρέσσει δέ· ἄρα πνευστῶ.

ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ ἀνάπαλιον· διότι ἐνδέχεται νὰ πνευστῶ τις καὶ νὰ μὴ πυρέσῃ. Ἀποφατικῶς δὲ, ἐν τὴν ἄρσιν τοῦ σημείου, συνεποφάσεται καὶ τὸ σημαζόμενον· π. χ. Δὲν πνευστῶ· μηδὲ πυρέσσει λοιπόν· ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνάπαλιον· διότι δὲν εἶναι ἀνάγκη, ὅς τις δὲν πυρέσσει μηδὲ νὰ πνευστῶ.

ΣΛΓ'. Ἀπὸ δὲ σημείων ἐπιπλοῶν, καὶ ἀντιστρόφου, ὅπου τὴν τύχην ἀποκείμενον ἢ κληρονομήσαν, καὶ καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, ἐπιφέρεται ἀναγκασίως τὸ συμπέρασμα· διότι εἴαν τις ἀναπνέῃ, ζῆ· καὶ, εἴαν ζῆ, ἀναπνέει· καὶ εἴαν δὲν ἀναπνέῃ, οὐδὲ ζῆ, καὶ τ' ἀνάπαλιον.

ΣΛΔ'. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τῶν διαλεκτικῶν· οἱ δὲ ῥήτορες ἐνθυμήματα λέγουσι καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐναντίων συμπεραίνοντα.

εἶναι, Ἐάν ἡ παιδεία εἶναι ὑγαθὸν, κακὸν βέβαια εἶναι ἢ κατὰ-
 ρατος ἀμαθία· λέγουσι δὲ ἐνθυμήματα καὶ προτάσεις ἐνθυμη-
 ματικῶν περιεχούσας συμπέρασμα. αἶν, ὡς Ἕλληνας πρέπει ν'
 ἀγαπᾶς τὴν φιλοσοφίαν· ὡς δὲ Σκύθης, πρέπει νὰ εἶσαι ἀμαθὴς
 καὶ θηριώδης. Ἀναλύονται δὲ αἱ προτάσεις αὐταὶ εἰς τὰ ἐφεξῆς
 ἐνθυμήματα, τῶν ὁποῦν ἑλλειπουσιν αἱ μείζονες προτάσεις.
 εἶσαι Ἕλληνας. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀγαπᾶς τὴν φιλοσοφίαν. εἶ-
 σαι Σκύθης· πρέπει λοιπὸν νὰ εἶσαι ἄγριος καὶ θηριώδης.

ΣΔΕ'. Σωρείτης δὲ εἶναι συλλογιστικὴ σειρά πολλῶν
 προτάσεων, εἰς τὰς ὅποιαι τὸ ἀρχιτέρας κατηγορούμενον
 γίνεσθαι τῆς δευτέρας ὑποκείμενον, καὶ ἐφεξῆς οὕτως, ἕως
 οὔ τὸ πρῶτον ὑποκείμενον νὰ συναφθῇ μὲ τὸ ἔσχατον κα-
 τηγορούμενον· Ὀνομαζέται δὲ ἀπὸ τοῦς ῥήτορας σχῆμα
 κλιμακωτῶν, μὲ τὸ νὰ χωρῶσι βαθμηδὸν οἱ τῆς σειράς
 ὅροι. π. χ.

Τὸ Α εἶναι Β·

Τὸ Β εἶναι Γ·

Τὸ Γ εἶναι Δ·

Τὸ Δ εἶναι Ε·

ἄρα τὸ Α Ε

ἢ, νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰ τοῦ Σενέκα (Ἐπισ. 85.)

Ὁ Σώφρων εἶναι ἐγκρατής·

Ὁ ἐγκρατής εἶναι σαθρὸς·

Ὁ σαθρὸς εἶναι ἀτάραχος·

Ὁ ἀτάραχος εἶναι εὐθυμος·

Ὁ εὐθυμος εἶναι μακάριος·

Ὁ Σώφρων λοιπὸν εἶναι Μακάριος.

ΣΔΣ'. Ἀπὸ καταφατικῶν προτάσεων, καὶ ὁ Σωρεί-
 της ἐπιφέρει καταφατικὸν συμπέρασμα· εἶναι δὲ μία τις εἰ-

110 ΠΕΡΙ ΕΝΘΥΜΙΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΩΡΕΙΤΟΥ.

και ἀποφατική, θίλει εἶσθαι καὶ τὸ συμπέρασμα ἀποφατικόν· π. χ.

Ἡ ψυχὴ εἶναι σύνθετος·

τὸ σύνθετον δὲν εἶναι ὄλκτον·

τὸ ὄλκτον εἶναι ἀθάνατον·

Ἡ ψυχὴ οὖν δὲν εἶναι ἀθάνατος.

ΣΑΥΤΟΨΑΧ μέρους ἀποφατικῶν προτάσεων, καὶ ἂν ὄλκτος εἶναι ὄληθεις, συμπέρασμα δὲν γίνεται, καθὼς μηδ' ἐξ ἐκείνου ἀποφατικῶν συλλογισμὸς (PΞE'. καν. α'). π. χ.

Ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι σῶμα·

τὸ σῶμα δὲν εἶναι ἀμερές·

τὸ ἀμερές δὲν ἀναλύεται·

τὸ δὲ, δὲν εἶναι ἀθάνατον·

Ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ἀθάνατος.

Ἀλλ' εἰς οὗς κατηγορούμενοι ἔργα μεταπέλλονται ἀορίστως εἰς ὑποκειμένους, καὶ αἱ προτάσεις γίνονται μόνον ἀποφατικαί, πραγματικῶς δὲ καταβάσκουσιν· τότε ἐπιφέρεται ἕρθεον συμπέρασμα· π. χ.

Ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι Σῶμα·

τὸ μὴ ὄν Ψ δὲν ἔχει μέρη·

τὸ μὴ ἔχον μ· δὲν ἀναλ.

τὸ μὴ ἀναλ. δὲν ἀποθνήσκει

Ἡ ψυχὴ ἄρα δὲν ἀποθνήσκει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

Περὶ Συνθέτων συλλογισμῶν.

ΣΛΠ΄.

ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΟΣ.

Συλλογισμοὶ σύνθετοι λέγονται, τῶν ὁποίων αἱ προτάσεις εἶναι τοιαῦται (PMS). Πρῶτον λοιπὸν συλλογισμὸς σύνθετος εἶναι ὁ συμπλεκτικὸς, ὅστις συνίσταται ἐκ συμπλεκτικῶν προτάσεων· π. χ.

Σωκράτης καὶ Πλάτων ἦσαν Ἀριστοτέλους διδάσκαλοι· ἀλλ' οὗτοι ἦσαν Ἀθηναῖοι·

Ἀθηναῖοι λοιπὸν ἦσαν οἱ Ἀριστ. διδάσκ.

ΣΛΘ΄. Αἰτιολογικός. Λέγεται αἰτιολογικός, τοῦ ὁποῦ τὴν μίαν ἢ καὶ τὰς δύο προτάσεις δι' αἰτιολογίας κατασκευάζουσι προτάσεις ἄλλαι· π. χ.

Πᾶν αὔλον εἶναι ἀθάνατον· διότι ἀπλοῦν ὄν δὲν ἔχει τινα ἐναντία, εἰς τὰ ὅποια γίνεται μάχη, διὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει ἡ διάλυσις, ἣτις εἶναι ὁ θάνατος·

Ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἶναι αὔλος· διότι μεταβάλλει ἑαυτὴν παντοίως, τὸ ὅποιον εἶναι τῆς ὕλης ἀλλότριον· λοιπὸν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος.

Σημείωσις. Ὁ αἰτιολογικὸς συλλογισμὸς εἶναι χρησιμώτατος ἐν

τὰς συγγραφάς, ὅπου τὸ γὰ συμπλέκη τις σειρὰς μεθοδικῶν συλλογισμῶν καὶ εἶναι καὶ νομίζεται ψυχρὸν καὶ ἀπειρόκαλον.

ΣΜ'. ΔΙΑΖΕΥΚΤΕΘΣ· ὅς τις εἶναι κατὰ τὸ φαινόμενον σύνθετος, καθὼς καὶ ἡ μείζων πρότασις τοῦ (ΡΜΣ) ἔχει τὴν μείζονα πρότασιν διαζευκτικὴν (ΡΜΘ'). π. χ.

"Ἡ Γ' κινεῖται, ἢ "Ἠλιος"
ἀλλ' ὁ "Ἠλιος δὲν κινεῖται"
ἄρα ἡ Γ'.

ΣΜΑ'. Ἐὰν εἶναι δύο τὰ ἀμείστος διαζευγνύμενα, μὲς τὴν θέσιν τοῦ ἐνὸς, ἀποφάσκεται τὸ ἄλλο· π. χ.

"Ἡ κινεῖται,	ἢ ἡρεμεῖ·
κινεῖται δὲ·	ἡρεμεῖ δὲ·
λοιπὸν δὲν ἡρεμεῖ·	λοιπὸν οὐδὲν κινεῖται.

ἢ ἀνάπαλιν, καταφατικῶς, μὲ τοῦ ἐνὸς τὴν ἄρσιν· π. χ.

Δὲν κινεῖται·	δὲν ἡρεμεῖ·
λοιπὸν ἡρεμεῖ·	λοιπὸν κινεῖται.

ΣΜΒ'. Ἐὰν δὲ τὰ διαζευγνύμενα εἶναι τρία ἢ καὶ πλεονέστερα, ἢ μὲ τὴν θέσιν ἐνὸς ἀνααιρεῦνται ὅλα τὰ ἄλλα π. χ.

Τὸ Κοβάλτιον εἶναι ἢ ζῶον ἢ φυτὸν ἢ ὄρυκτόν.

ἀλλ' εἶναι ὄρυκτόν·

ἄρα δὲν εἶναι μήτε φυτὸν μήτε ζῶον.

ἢ μὲ τὴν ἄρσιν ἐνὸς, φέρονται τὸ ἄλλα διαζευκτικῶς. π. χ.

"Ἡ γωνία εἶναι ἢ ὀρθή ἢ ὀξεία ἢ ἀμβλεία

ἀλλ' ὅ γωνία τις δὲν εἶναι ὀρθή·

ἄρα εἶναι ἢ ὀξεία ἢ ἀμβλεία.

ἔπειτα, ἀφ' οὗ ἐν ἑκ τῶν δύο λοιπῶν ἀναιρεθῆ, τὸ δεύ.

τερον σπυρίγεται ἀναγκαίως. π. χ.

ἀλλὰ δὲν εἶναι μηδὲ ὀξεία

ἄρα εἶναι ἀμβλῆα.

Ἐὰν δὲ εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν ἀναιρεθῶσιν ὅλα παρ' ἐν, τὸ ἐν τούτῳ συμπέρανεται καταφατικῶς. π. χ.

Ὁ κερκίνος εἶναι ἢ πτηνόν, ἢ χερσαῖον, ἢ ἔνυδρον,
ἢ ἀμφίδιον.

ἀλλὰ δὲν εἶναι ἢτε πτηνόν, ἢτε χερσαῖον, ἢτε ἔνυδρον,
ἄρα εἶναι ἀμφίδιον.

ΣΜΓ'. Ἐλάττωμα δὲ τοῦ διαζευκτικοῦ συλλογισμοῦ εἶναι νάμῃ ἀπαριθμηθῶσιν ὅλα τὰ μίλη τῆς διαζεύξεως ἐντελῶς φανερόν εἶναι τότε, ὅτι τὸ συμπέρασμα θέλει εἶσθαι ἐσφαλμένου (ΡΜΘ' Σημ.).

ΣΜΔ'. ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ. καὶ οὗτος εἶναι κατὰ τὸ φαινομένον σύνθετος (ΡΜΗ'. Σημ.). συνίσταται δὲ ἀπὸ ὑποθετικῆν τὴν μείζονα (ΡΜΖ')· κατηγορικῶς δὲ τὴν ἐλάσσονα καὶ τὸ συμπέρασμα· ἢ ἀπὸ ὅλης ὑποθετικῶς· Παράδ. τοῦ Β.

Ἐὼν εἶναι κατὰ νόμον, εἶναι δίκαιον·

ἀλλ' εἴαν εἶναι κατὰ λόγον, εἶναι καὶ κατὰ νόμον.

ἄρα εἴαν εἶναι κατὰ λόγον, εἶναι καὶ δίκαιον.

Τοῦ δὲ πρώτου.

Ἐὰν ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος, ἀνταμείσει τὴν ἀρετὴν
καὶ τιμωρεῖ τὴν κακίαν.

ἀλλ' εἶναι δίκαιος· ἄρα κτλ.

ΣΜΗ'. Ἡ δύναμις τοῦ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ ἔκει εἰς τὴν ὀρθὴν συνέπειαν τῆς ὑποθετικῆς προτάσεως. Ἐνθυμούμενοι δὲ ὅτι τὰ μὲν μερικὰ συνεισάγουσιν τὰ καθόλου, ταῦτα δὲ συναναιροῦν ἄκεῖνα (Ο') ἐκφέρομεν δύο τύπους ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, τὸν ἕνα θετικόν, τὸν δὲ ἕτερον ἀποφατικόν· εἰς τὸν πρῶτον τίθεται κατὰ τὴν ἐλάσσονα

τὸ εἰς τὸ ἡγούμενον μέρος τῆς ὑποθετικῆς μείζονος μερικόν. π. χ.

Ἴάν εἶναι ἄνθρωπος, εἶναι καὶ ζῶν.

εἶναι δὲ ἄνθρωπος ἄρα καὶ ζῶν.

Κατὰ δὲ τὸν δευτέρου, ἀναίρεται τὸ ἐπόμενον. π. χ.

Ἴάν εἶναι κύκλος, εἶναι καὶ σχῆμα.

ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο ἄρα μηδ' ἐκεῖνο.

ΣΜΣ. Ἴάν δὲ τὸ ἡγούμενον καὶ τὸ ἐπόμενον εἶναι τῆς ἴσης ἐκτάσεως, ἡγουν ἰσότροφα, γίνεται ἀδιάφορος καὶ ἡ συνεισαγωγή καὶ ἡ συναναίρεσις. π. χ.

Ἴάν εἶναι λογικόν, εἶναι καὶ γελασικόν.

εἶναι δὲ λογικόν. ἢ, εἶναι δὲ γελασικόν

ἄρα καὶ γελασικόν. ἄρα καὶ λογικόν.

παρομοίως δὲ γίνεται καὶ ἡ συναναίρεσις. π. χ.

δὲν εἶναι λογικόν. δὲν εἶναι γελασικόν.

οὐδὲ γελασικόν. οὐδὲ λογικόν.

ΣΜΖ. Ὅταν τὸ ἐπόμενον ἔχη πρὸς τὸ κατηγορούμενόν του μείζονα λόγον παρ' ὅσον ἔχει τὸ ἡγούμενον πρὸς τὸ αὐτὸ, ὁ ὑποθετικὸς συλλογισμὸς συμπραΐσει θετικῶς ἀπὸ τοῦ ἥττου ἐπὶ τὸ μᾶλλον, αἷς λέγουσι, χωρῶν. π. χ.

Ἴάν τι εἰς ὀμῶλυώττοτα εἶναι ὄρατόν, πολὺ πλεον εἰς ὀξυδερκοῦντα.

εἶναι δὲ ὄρατόν εἰς ἐμὲ ὀμῶλυώττοτα.

Πολὺ λοιπὸν πλεον εἰς σὲ τὸν ὀξυδερκοῦντα.

ΣΜΗ'. Ἴάν δὲ τὸ ἐπόμενον ἔχη μικρότερον λόγον παρὰ τὸ ἡγούμενον, ὁ συλλογισμὸς τότε χωρεῖ ἀπὸ τοῦ μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἥττον. π. χ.

Ἴάν τι μύλις καταλαμβάνη ὁ σοφὸς, πολὺ λείπει γὰρ τὸ καταλαμβάνη ὁ ἀπαιδέυτος.

ἀλλὰ τοῦ Γαλβανισμοῦ τὴν αἰτίαν μόλις καταλαμ-
βάνει ὁ σοφός·

οὐδ' ὁλως ἄρα ὁ ἀπαιδευτός.

ΓΡΜΘ'. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐλάχισσαν ἀντιγραφῶσιν οἱ
λόγοι, καὶ τιθεῖ τὸ ἐπόμενον ἐναντίως παρὰ πρότερον, θέ-
λουσιν διασχηματισθῆναι οἱ συλλογισμοὶ οὕτως·

Ἀλλ' εἰς σὲ τὸν ὀξυδερκοῦντα δεῖν εἶναι ὀρατὸν·
πολύ λείπει νὰ εἶναι εἰς ἐμέ· Καὶ

Ἀλλὰ τὸν γαλβανισμόν καταλαμβάνει καὶ ὁ ἀπαι-
δευτός·

ἄρα πολὺ πλείον ὁ σοφός.

ΣΝ'. ΔΙΔΙΧΜΜΑ. Ὀνομάζεται οὕτως ὁ ἐκ διμε-
ρῶς προτάσεως συνιστάμενος, εἰς τὸν ὁποῖον, ἀφ' οὗ προη-
γηθῆ διαίρεσις, τὸ ἀποδεικνύμενον εἰς τὰ μέρη, ἀποδεικ-
νύσται, καὶ εἰς τὸ ὅλον· ἐμπορεῖ δὲ νὰ εἶναι καὶ τρίλημμα
καὶ τετράλημμα κτλ. κατὰ τὴν πληθύν τῶν μερῶν τῆς μεί-
ζουτος προτάσεως. εἶναι δὲ ἢ μείζων ἢ ὑποθετικὴ ἢ αἰτιολο-
λογικὴ, τῆς ὁποίας τὸ ἐπόμενον ἢ ἡ αἰτιολογία εἶναι πρό-
τασις διαζευγνύουσα τὰ λήμματα· τὸ δὲ ὅλον ἀποφάσκει-
ται, ἢ γοῦν τὸ ἠγούμενον ἢ τὸ αἰτιολογούμενον, εἰς τὸ
συμπέρασμα, ἀφ' οὗ προαναίρεθῶσιν εἰς τὴν ἐλάχισσαν· τὰ
μέρη τοῦ ἐπομένου ἢ τῆς αἰτιολογίας· π. χ.

Ἐάν ὁ Θεὸς ἀγνοῇ τὸ μέλλον, τὸ ἀγνοεῖ.

ἢ διότι δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸ ἐξεύρῃ, ἢ διότι δὲν θέλει.

ἀλλ' εἴηαι ψευδὴς καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο.

ἄρα ψευδὴς εἶναι ὅτι δὲν ἐξεύρει τὸ μέλλον.

αἰτιολογικῶς δὲ συμπεραίνει ὁ ἐφεξῆς συλλογισμὸς·

εἶναι ὀρφανὸς· ἢ διότι ἀπέθανεν ὁ πατήρ του· ἢ

διότι ἡ μήτηρ του

ἀλλὰ ζῶαι καὶ οὐ δύο·

οὖν εἶναι λοιπὸν ὀρφανός.

ΣΝΑ'. Φανερόν δὲ εἶναι, ὅτι ἐπειδὴ τὸ συμπέρασμα ἀναιρεῖ τὴν μείζονα (ἀνάστ.), πρέπει τοῦτο νὰ εἶναι ἐκείνης ἐναντίου· καὶ εἰ μὲν ἐκείνη καταφύσκει, τοῦτο ὄψυφάσκη· εἰ δ' ἀποφύσκει, νὰ καταφύσκη· παραδόχημα ὑποφαστικῶν ἡγούμενων εἰς τὴν μείζονα, καὶ καταφαστικῶν συμπερίστατος ἐξ ἐφεξῆς ἐκ τοῦ Σαρμολικῶν Λογισμοῦ.

Ἡ μὲν ἐκ — X — δὲν προέρχεται +, ἢ θελε
προελθεῖν ἢ —, ἢ ἄλλοτε

ἀλλὰ τὸ — γίνεται ἐκ — X +, ἢ ἐκ + X —.

ὅλλο δέ εἰ παρὰ τὸ — δὲν εἶναι, εἴμῃ τὸ +.

αὐτὸ ἐκ — X — προέρχεται +.

ΣΝΒ'. Διὰ νὰ εἶναι εὐδ' ἀσφαλές τὸ ἔλλογισμα, πρέπει ἢ διαζευξίς τῶν τοῦ ἐπομένου μεγάλου, ἢ τῶν τῆς αἰτιολογίας νὰ εἶναι ἀνελλειπής· καὶ ἢ μὲν συνέπεια νὰ εἶναι ἀναγκαία, ἢ δὲ αἰτιολογία, ἀληθινή.

ΣΝΓ'. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ, τοῦ ὁμοίου καὶ αἰ προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα εἶναι συγκριτικῶν π. χ.

A — B

Γ — A

ἀρα Γ — B

ΣΝΔ'. ΙΣΟΜΟΙΩΤΙΚΟΣ, ὁ ἔχων τὴν μείζονα ὁμοεικόνην π. χ.

Ἡ αἰσχρὴ εἰς τὴν ψυχὴν εἶναι ὡς ὁ ἄρτος εἰς τὸ σῶμα·

ἀλλὰ χωρὶς ἄρτου τὸ σῶμα ἐξασθενεῖ·

καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν χωρὶς αἰσχρῆς·

ΣΝΕ'. ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΣ, ὁποῖος ὁ ἐφεξῆς·

Ὅπου τιμῶνται τὰγαθὰ, ἐκεῖ καὶ πληθύνονται·

Ἄλλ' εἰς τὴν Ἀγγλίαν τιμῶνται·

ἄρα πληθύνονται.

ΣΝΣ'. ΚΕΝΑΝΤΙΣΜΑΤΙΚΟΣ, ὁποῖος ὁ ἐφεξῆς·

Πᾶς ἄνθρωπος, ὅσον ἂν ὑποτεθῇ περικαιδευμένος, ὅ-
μως ὑπάκειται εἰς ἀπάτην·

Ἀριστοτέλης μ' ὅλον ὅτι ἦτο σοφώτατος, ἀλλ' ὅ-
μως ἦτο ἄνθρωπος·

Ἄρα ὁ Ἀριστοτέλης κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ συλλογισμῶν ἀποδεικτικῶν καὶ ἀπα-
γωγικῶν καὶ τοπικῶν.

ΣΝΖ'.

Α'ποδεικτικὸς συλλογισμὸς ἢ ἀπόδειξις εἶδος δια-
νοίας τὸ κράτιστον καὶ τιμιότατον, χρήσιμον γινόμενον εἰς
τὰς ἐπιστήμας· ὡρῶσε δὲ τὸν συλλογισμὸν τοῦτον Ἀριστο-
τέλης ὅτι γίνεται· ἢ ἔξ ἀληθῶν καὶ πρώτων καὶ ἀμέσων
καὶ γνωριμωτέρων καὶ προτέρων καὶ αἰτίων τοῦ συμπερά-
σματος·

ΣΝΗ'. Τοιούτους συλλογισμοὺς μεταχειρίζεται μάλι-
σα ἡ Μαθηματικὴ ἐπιστήμη ἀρχομένη ἀπὸ τὰ ἀξιώματα
καὶ τὰς ἄλλας ὑποθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὰς ἀπὸ τῶν